

PM 2003 RVII (Dnr 333-2872/2002)

Riktlinjer för handläggning av ensamkommande flyktingbarn

Borgarrädsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Förslaget till riktlinjer för handläggning av ensamkommande flyktingbarn godkänns.

Föredragande borgarrådet Margareta Olofsson anför följande.

Ärendet

Socialtjänstnämnden beslutade den 24 september 2002 att godkänna förvaltningens förslag till nya riktlinjer för handläggning av ensamkommande flyktingbarn, *bilaga 2*.

Föreslagna riktlinjer bygger på en metodhandbok som har utformats vid Rinkeby stadsdelsnämnd. Denna handbok är brett förankrad i staden genom att, representanter från bl.a. överförmyndarnämnden, juridiska avdelningen, socialtjänstnämnden, integrationsnämnden samt tre stadsdelsnämnder förutom Rinkeby stadsdelsnämnd har medverkat vid framtagandet.

Remisser

Förslaget till riktlinjer har remitterats till stadsledningskontoret samt till integrationsnämnden, som båda tillstyrker riktlinjerna.

Mina synpunkter

Rinkeby har tagit fram en utmärkt metodhandbok, som jag är glad över att kunna föreslå som riktlinjer för hela stadens arbete med ensamkommande flyktingbarn. Riktlinjerna ska ses som en vägledning för socialsekreterare och familjevårdsinspektörer som arbetar med ensamkommande flyktingbarn och deras släktinghem/familjehem.

Antalet ensamkommande flyktingbarn ökar stadigt. Staden har hittills inte erhållit ersättning från staten för bl.a. utrednings- och tolkkostnader. Det är inte acceptabelt att man övervältrar kostnadsansvaret för asylsökande på kommunerna. Antalet ensamkomna flyktingbarn har mer än fördubblats sedan 1999. Det förstärker behovet av att snabbt klara ut gränserna mellan statens och kommunernas kostnadsansvar när det gäller t.ex. tolk- och utredningskostnader. I ett sådant läge, när antalet ökar snabbt, finns behov av en genomlysning av stadsdelsnämndernas möjligheter och resurser för att ta emot barnen och utreda deras behov av bistånd.

Migrationsverket har överlämnat ett förslag till regeringen om att migrationsverket ska teckna avtal med ett antal kommuner om att ta emot ensamkommande flyktingbarn. Detta förslag påverkar inte stadens utredningsmetod i sig. Vid eventuella framtida förändringar bör riktlinjerna revideras och förtydligas.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta följande

Förslaget till riktlinjer för handläggning av ensamkommande flyktingbarn godkänns.

Stockholm den 27 mars 2003

MARGARETA OLOFSSON

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

ÄRENDET

Ärendet har beretts av socialtjänstförvaltningens stab. Den redaktionella bearbetningen av metodhandboken har godkänts av projektansvarig vid Rinkeby stadsdelsförvaltning.

Innehållet i metodhandboken är brett förankrat i staden genom att, bland många andra, representanter för överförmyndarnämnden, juridiska avdelningen, socialtjänstförvaltningen, integrationsförvaltningen samt tre stadsdelsförvaltningar förutom Rinkeby har medverkat vid framtagandet.

Rinkeby har under flera år tagit emot ensamkommande flyktingbarn som bor hos sina släktingfamiljer. Utifrån behovet att utveckla arbetsmetoder, samarbetsformer och vårdinsatser i mottagandet av barnen sökte stadsdelsnämnden och beviljades medel från länsstyrelsen för två och ett halvt år. Projektet startade i november 1998.

Projektet har dokumenterats i en slutrapport och en metodhandbok, ”Ensamkommande flyktingbarn”, har utformats som ett delresultat av projektet. Stadsdelsnämnden i Rinkeby godkände genom beslut 2001-12-20 projektrapport och metodhandbok. Rinkeby stadsdelsnämnd hemställde dessutom hos socialtjänstnämnden om att utreda om metodhandboken för ensamkommande flyktingbarn kan antas att gälla som riktlinjer för Stockholms stad.

Rapporten och metodhandboken anmälades på socialtjänstnämndens sammanträde 2002-04-23 och socialtjänstnämnden godkände anmälan och uppdrog samtidigt åt socialtjänstförvaltningen att utreda om metodhandboken kan föreslås gälla som riktlinjer för Stockholms stad.

Socialtjänstnämnden beslutade på sitt sammanträde den 24 september 2002 att godkänna förslaget till riktlinjer för handläggning av ensamkommande flyktingbarn och överlämnar ärendet till kommunstyrelsen för beslut.

Ersättnyttrande gjordes av ersättaren *Jamie Bolling* (mp), *bilaga 1*.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande av den 5 september 2002 har i huvudsak följande lydelse.

I stadens riktlinjer för Familjevård för barn och ungdom påtalas att handläggningen när det gäller ensamkommande flyktingbarn ska vara densamma som för andra barn och att familjehemsutredningen ska vara lika noggrann oavsett om den gäller placering hos släktingar eller hos rekryterade familjehem.

Flera stadsdelsförvaltningar har under senare år aktualiserat de svårigheter som är förknippade med mottagandet av dessa barn. Man nämner otydliga ansvarsgränser mellan stat och kommun, särskilda svårigheter att utreda och ge medgivande till släktingfamiljer samt svårigheter att utreda de enskilda barnens specifika behov av insatser.

Det arbete som redovisas från stadsdelsförvaltningen i Rinkeby bedöms på många sätt kunna förbättra villkoren för ensamkommande flyktigbarn som kommunplaceras i Stockholm och underlätta handläggningen på övriga stadsdelsförvaltningar.

Förvaltningen anser att materialet från Rinkeby stadsdelsnämnd är av sådant värde att det bör få spridning i form av riktlinjer.

Föreslagna riktlinjer bygger i princip i sin helhet på den metodhandbok som utformats vid familjevårdsenheten vid Rinkeby stadsdelsförvaltning. Den bearbetning av metodhandboken som gjorts inom socialtjänstförvaltningen i syfte att denna skall gälla som riktlinjer för Stockholms stad är av redaktionell karaktär.

Rinkebys projektrapport och metodhandbok pekar på en rad olösta problem. Fortfarande råder exempelvis oklarheter angående vilken kommun som har utredningsansvar, den kommun

där släktinghemmet finns, oavsett om medgivande kan ges eller ej, eller den kommun där förläggningen ligger. I en statlig utredning lämnade Socialstyrelsen och Migrationsverket 2002-06-03 in ett gemensamt förslag till regeringen på hur barn som kommer ensamma till Sverige från ett annat land skall kunna tas omhand på bästa sätt. Förslaget berör frågan om barnens företrädare, om utredning, vård och boende samt om statens ersättningar till kommuner. Bland annat föreslås att vissa kommuner får ett speciellt ansvar för barn som kommer ensamma. Förvaltningen bedömer att det statliga förslaget inte påverkar kommunens utredningsmetod i sig, och att riktlinjer för staden inte behöver avvakta ett regeringsbeslut. Eventuella framtida förändringar bör dock leda till revidering och förtydliganden i föreslagna riktlinjer.

REMISSER

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och integrationsnämnden.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 14 mars 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret föreslår att socialtjänstnämndens förslag till riktlinjer i huvudsak godkänns. Riktlinjerna omfattar både asylsökande och ensamma flyktingbarn som fått permanent uppehållstillstånd. Vid biståndsbedömningen är det viktigt att påpeka att det skall ske en individuell bedömning där bl.a. vistelsens längd kan ha betydelse för omfattning av biståndet.

Enligt integrationsnämnden har antalet ensamma flyktingbarn som kommer till Sverige och söker asyl ökat med ca 100 stycken om året. Även antalet mottagna ensamma flyktingbarn har ökat.

Anländande till Stockholm	2002	2001	2000	1999
Asylsökande	550	461	350	236
Mottagna ensamma flyktingbarn (som fått permanent uppehållstillstånd)	31	23	21	9

Stadsledningskontoret vill i detta sammanhang nämna att migrationsverket överlämnade i november 2002 ett förslag till regeringen om de ensamkommande flyktingbarnen. Förslaget som är framtaget tillsammans med Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet innebar att Migrationsverket skulle teckna avtal med ett antal kommuner om att ta emot ensamkommande barn. Regeringen har ännu inte tagit ställning till förslagets innehåll.

I Stockholms län bor barnen i tre mindre boendeenheter varav en i Stockholms stad, Enskede-Årsta. Enligt stadsdelsnämnden är cirka 25 % av de boende aktuella inom socialtjänsten. Om kommunerna skall kunna ta sitt ansvar förutsätter det att de får rimliga förutsättningar både planeringsmässigt och ekonomiskt för att klara av sina åtaganden. Ansvar för asylsökande barn åvilar idag migrationsverket. Staden har hittills inte erhållit ersättning från staten för bl.a. utrednings- och tolkkostnader. För staden är det inte acceptabelt att man övervältrar kostnadsansvaret för asylsökande på kommunerna.

I likhet med socialtjänstnämnden och integrationsnämndens yttrande bedömer stadsledningskontoret att det statliga förslaget inte påverkar kommunens utredningsmetod i sig, och att riktlinjer för staden inte behöver avvakta ett regeringsbeslut. Det är dock ekonomiskt ohållbart för kommunerna att överta statliga åtaganden utan att erhålla full kostnadstäckning.

Integrationsnämnden beslutade på sitt sammanträde den 18 februari 2003 att som svar på remissen överlämna och åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande.

Integrationsförvaltningens tjänsteutlåtande av den 24 januari 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Rapporten ”Ensamkommande flyktingbarn”

Rinkebys projektrapport gör inledningsvis en gedigen genomgång av aktuell lagstiftning som berör ensamkommande flyktingbarn. Här redogörs för begrepp som t ex anmälningsplikt, medgivande och vårdplan i socialtjänstlagen. Viktiga paragrafer på området i utlänningslagen, utlänningsförordningen samt sekretesslagstiftningen berörs likaså på ett förtjänstfullt sätt.

I ett avsnitt lyfts de ensamkommande flyktingbarnens särskilt sårbara och svåra situation fram. Ett par citat får belysa detta. Det handlar om ...”barn som kommit till Sverige utan sina vårdnadshavare. De kommer oftast från länder där det pågår/pågått krig eller förföljelse. Ibland kan det också vara fattigdom och brist på framtidsutsikter som driver familjer att söka en bättre framtid för sina barn.”

”Vissa barn har svåra upplevelser i hemlandet bakom sig men även om barnet eller dess familj inte är att betrakta som flyktingar i enlighet med lagens definition, så har de flesta barn upplevt själva flykten som mycket traumatisk. Barnet är därför ett barn i kris som förvärras av avståndet till föräldrarna, oro för dem och många tankar om varför de har blivit bortskickade.”

Föreslagna riktlinjer i staden för handläggning av ensamkommande flyktingbarn bygger på ovan nämnda metodhandbok, som utarbetats vid familjevårdscentralen vid Rinkeby stadsdelsförvaltning. Utan att gå närmare in på innehållet i riktlinjerna, kan konstateras att de utgör en ganska detaljerad instruktion med många goda råd för lämpligt tillvägagångssätt i den praktiska handläggningen.

Förvaltningens synpunkter

Antalet ensamma flyktingbarn som kommer till Sverige och söker asyl har de senaste åren stadigt ökat med ca 100 stycken om året. 2002 kom 550, 2001 var siffran 461 och 2000 och 1999 handlade det om 350 respektive 236 stycken (DN 2003-01-18). Antalet mottagna ensamma flyktingbarn (som fått permanent uppehållstillstånd) i Stockholms stad var 9st 1999, 21st 2000, 23 st 2001 och 31 stycken 2002.

Mot denna bakgrund är det angeläget att staden har en genomarbetad plan för handläggning och arbetssätt för dessa särskilt sårbara barn. Förvaltningen bedömer - liksom socialtjänstförvaltningen - att den metodhandbok som tagits fram i Rinkeby stadsdelsförvaltning på olika sätt bör kunna förbättra villkoren för ensamkommande flyktingbarn som kommunplaceras i Stockholm samt underlätta handläggningen på övriga stadsdelsförvaltningar. Enligt det så kallade gränsdragningsärendet ligger ansvaret för mottagande av ensamma flyktingbarn på stadsdelarna i Stockholms stad. Däremot söker integrationsförvaltningen statsbidrag för kostnader som stadsdelarna redovisar i samband med placeringen av de ensamma flyktingbarnen.

Förvaltningen instämmer i den redovisning som återfinns i socialtjänstnämndens utlåtande, där det bland annat sägs:

”Fortfarande råder oklarheter angående vilken kommun som har utredningsansvar, den kommun där släktinghemmet finns, oavsett om medgivande kan ges eller ej, eller den kommun där förläggningen ligger. I en statlig utredning lämnade Socialstyrelsen och Migrationsverket 2002-06-03 in ett gemensamt förslag till regeringen på hur barn som kommer ensamma till Sverige från ett annat land skall kunna tas om hand på bästa sätt. Förslaget berör frågan om barnens företrädare, om utredning, vård och boende samt om statens ersättningar till kommuner. Bland annat föreslås att vissa kommuner får ett speciellt ansvar för barn som kommer ensamma. Förvaltningen bedömer att det statliga förslaget inte påverkar kommunens utredningsmetod i sig, och att riktlinjer för staden inte behöver avvakta ett regeringsbeslut. Eventuella framtida förändringar bör dock leda till revidering och förtydliganden i föreslagna riktlinjer.”

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänstnämnden

Ersättaryttrandet av Jamie Bolling (mp) är av följande lydelse.

Om jag hade haft yrkanderätt hade jag föreslagit socialtjänstnämnden besluta följande.

1. Riktlinjerna ska kompletteras med säkerhet för flyktningbarnen.
2. Därutöver anføres följande;

Riktlinjerna är i huvudsak bra men det nämns inget om vad vi ska göra åt att barn försvinner spårlöst från våra flyktningförläggningar.

Även om det handlar om undantag kan inte dessa fruktansvärda faktum förbigås med tystnad. Barn som flyr från svåra förhållanden är dubbelt utsatta utan vuxna företrädare. Riktlinjerna ska ta upp hur dessa barn ska garanteras säkerhet och vilka rutiner som ska gälla för dem. Övrigt vill vi påpeka att det lämpligaste är att försöka hitta familjehem så snart som möjligt för dessa barn. Ett hem är en betydligt mänskligare miljö än en förläggning

RIKTLINJER FÖR HANDLÄGGNING AV ENSAMKOMMANDE FLYKTINGBARN

Bakgrund	9
Lagstiftningen	9
Vårdplan	10
Barnets rättigheter och kommunens skyldigheter	10
Skollagen	10
Släktingplaceringar	10
Barnets lagliga rätt till skydd	11
Utlänningslagen, utlänningsförordningen och sekretesslagstiftningen	11
Inledning	9
RIKTLINJER FÖR HANDLÄGGNINGEN	14
Information	14
Förhandsbedömning och information	14
Det första informationsmötet	15
Det andra informationsmötet	15
Det skriftligt informationsmaterialet	15
Fortlöpande information	16
Utredning	16
Utredning av barnets situation enligt SoL 11 kap 1, 2 §§	16
Utbildning/ skola	17
Hälsa	17
Identitet	18
Familj och relationer	18
Socialt beteende	18
Känslo- och beteendemässig utveckling	18
Att klara sig själv	18
Placering	19
Utredning enligt SoL 11 kap 1§ och 6 kap 6 §	19
Medgivandeutredning	20
Referenser	21
Genomgång av det stöd familjen kan behöva för att ge barnet bästa möjliga vård	21
Genomgång av intervjun	21
Genomgång av tagna referenser	21
Genomgång av det ensamkommande flyktingbarnets behov av särskilt stöd	22
Asylprocessen	22
Daglig omvårdnad och omsorg	22
Skola och utbildning	22
Socialt nätverk, släkt, grannar, vänner	22
Kulturtillhörighet och religiös tillhörighet	22
Normer och värderingar	22
Längtan, kontakt och återförening med föräldrarna	22
Barnets särskilda behov	23
Utifrån barnets behov fullfölja placeringen	23
Möten tillsammans med barnet och familjehemmet	23
Asylansökan	23
Skolan	23
Fritidsaktiviteter	23
Ansvar i hemmet	23
Normer	23
Kontakten med föräldrar	23
Hälsöfrågor	24

Samarbete	24
Om barnet inte placeras i släktinghemmet.....	24
Integration.....	24
Vårdplan/ introduktionsplan	24
Introduktionsdelen.....	25
Formulering av uppdrag/avtal samt uppföljning.....	23
Uppmuntra och stödja släktingfamiljen att ta del av samhällets stöd	24
Uppmuntra och stödja släktingfamiljerna i att bilda nätverk.....	24

Bilagor (ej tryckta här)

1. Kulturmöten
2. Ensamkommande flyktingbarns särskilda behov – sorg, förluster och trauman
3. Återstående oklarheter i handläggningen
4. Familjehemsintervju för släktingfamiljer till ensamkommande flyktingbarn
5. Information – ”Hur blir man familjehem?”
6. Ansökan/ intresseanmälan om att bli familjehem
7. Forskning

Bakgrund

Dessa riktlinjer bygger i princip i sin helhet på den metodhandbok som utformats som ett delresultat av ett projekt om Ensamkommande flyktningbarn vid familjevårdsenheten vid Rinkeby stadsdelsförvaltning. Den bearbetning av metodhandboken som gjorts inom Socialtjänstförvaltningen i syfte att denna skall gälla som riktlinjer för Stockholms stad är främst av redaktionell karaktär.

Lagstiftningen

Socialtjänstlagen 14 kap 1 § reglerar anmälningsplikten och skyldigheten att till socialnämnden anmäla sådant som kan innebära att nämnden behöver ingripa till en underårigs skydd. I kommentarerna till den tidigare § 71 anges: ”..Anmälningsplikten gäller kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd”. Anmälningsplikten förutsätter således inte att det är klarlagt att socialnämnden behöver ingripa. Även uppgifter som är svårbedömda eller obestyrkta skall alltså anmälas, om de tyder på att ett barn kan vara i behov av stöd eller hjälp från socialnämndens sida...”.

Eftersom ensamkommande flyktningbarn saknar vårdnadshavare i landet, så innebär detta att barnet är i behov av skydd och stöd och att en anmälan ska ske till socialnämnden även om barnet vistas hos släktingar. Det är socialnämndens uppgift att utreda barnets behov mot denna bakgrund och sörja för att behoven tillgodoses. Socialnämnden får idag kännedom om barnet genom att Migrationsverket (MV) gör en förfrågan om medgivande för viss familj att ta emot barnet för vård och fostran. Migrationsverket gör inte en anmälan om barn i behov av skydd och stöd och detta har därför lett till att socialnämnden inte gör någon bedömning huruvida utredning ska inledas. Detta är en av anledningarna till en bristfällig handläggning, där socialnämnden kommer in från ”fel håll”. I de flesta fall har en god man utsetts av Överförmyndarnämnden efter en anmälan om behovet från Migrationsverket. Gode mannens uppdrag fråntar dock inte socialtjänsten skyldigheten att utreda varje barns speciella situation. I sammanhanget kan också nämnas att vistelsebegreppet för asylsökande barn inneburit oklarheter när det gäller vilken kommun som har utredningsansvaret för barnet.

SoL 11 kap 2 § reglerar utredningsförfarandet när det gäller barn och unga. Det som skiljer utredningarna när det gäller ensamkommande flyktningbarn från andra utredningar, är att de senare alltid utgår från brister antingen i barnets hem eller miljö i övrigt eller från barnets eget beteende. Så är det sällan när det gäller ensamkommande barn även om det förekommer. Som utredare kan man dock utgå från att barnet befinner sig i en krissituation och det bör man ha i åtanke när det gäller bemötandet under utredningstiden. Andra skillnader är att det finns bristfällig eller ingen information om hur barnet haft det i sin ursprungsfamilj, att det i en flyktsituation finns många sanningar att hålla inne med, vilket gör att det kan vara svårt att få kontakt med och få en bild av barnets situation och att barnet ytligt sett ser ut att må bra och ha det bra hos sina släktingar. Det är dock inte ovanligt att barnet uppvisar svårigheter och symptom senare under placeringen och att dessa ofta hänger ihop med obearbetad sorg, saknad och övergivenhet. Det är därför viktigt att ha kunskap om vad det innebär för barn att separeras från sin familj, oavsett omständigheterna som lett fram till separationen.

Precis som vid andra placeringar i familjehem, så är det viktigt att tidigt diskutera möjligheterna till återförening med föräldrarna. Det är också viktigt att samarbeta med god man i alla beslut som rör barnet och i övrigt göra gode mannen delaktig i planeringen.

Den lagstiftning som gäller för placering av barn är mycket tydlig. I SoL 6 kap 6 § första och andra stycket står:

”Ett barn får inte utan socialnämndens medgivande tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om honom eller henne. Som ett medgivande anses socialnämndens beslut att bereda barnet vård i ett visst familjehem.

Socialnämnden får inte lämna medgivande utan att förhållandena i det enskilda hemmet och förutsättningarna för vård i hemmet är utredda.”

Inget barn får alltså bo stadigvarande i en annan familj än sin egen utan att socialtjänsten lämnat ett medgivande. Bestämmelserna gäller oavsett om barnet är placerat i familjehem genom vårdnadshavarens eller socialnämndens försorg. Barn som söker asyl får betraktas som övergivna barn som har behov av stadigvarande vård.

Enligt SoL 5 kap 2 § får socialnämnden också förbjuda eller begränsa möjligheterna för en person att ta emot andras barn. Enligt lagen är det så viktigt med medgivande av socialnämnden att familjen kan dömas till böter enligt SoL 16 kap 6 § om man inte har ansökt om medgivande:

”Till böter döms den som

- åsidosätter någon av bestämmelserna i 6 kap 6 § första stycket...”

Vårdplan

I SoL 11 kap 3 § regleras socialnämndens skyldighet att upprätta en vårdplan för barn som vårdas utom hemmet:

”När ett barn behöver vårdas i ett annat hem än det egna skall en plan upprättas för den vård som socialnämnden anser att anordna. Planen skall även uppta åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för.”

När det gäller vårdplan för ensamkommande flyktingbarn, bör vårdplanen även omfatta en introduktionsplan som tar upp på vilket sätt socialnämnden och familjehemmet ska underlätta barnets/ungdomens integration i det svenska samhället.

Barnets rättigheter och kommunens skyldigheter

Kommunens ansvar uppmärksammas särskilt i lagstiftningen när det gäller de insatser som riktar sig till barn. För barn som av olika anledningar behöver placeras i en annan familj kräver därför lagstiftningen en utredning av familjehemmet och en bedömning av deras förmåga i förhållande till det enskilda barnets behov. Det medför också att kommunen vid ett medgivande påtar sig ett ansvar för barnet och att vara familjehemmet behjälpligt i det uppdrag som familjen åtagit sig.

Enligt SoL 6 kap 7 §:

”Socialnämnden skall i fråga om de barn som avses i 6 §

- medverka till att de får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden,
- verka för att de får lämplig utbildning,
- lämna vårdnadshavarna och dem som vårdar sådana barn råd, stöd och annan hjälp som de behöver.”

För att tydliggöra ansvaret som även familjehemmet tar på sig bör utredningen inledas med att familjen gör en ansökan om medgivande på därför avsedd blankett för att ta emot det speciella barnet och informeras om vad utredningen kommer att innehålla, vilka kriterier som familjehemmet måste uppfylla, vilket uppdrag de åtar sig och vilka övriga premisser som gäller.

Skollagen

Skollagen ger ett asylsökande barn rätt att gå i skola, dock ej skolplikt, och från och med 2002-01-01 har asylsökande barn även rätt att delta i kommunens förskola/skolbarnomsorg och att gå i gymnasium om studierna påbörjas före 18 års ålder.

Släktingplaceringar

I lagstiftningen som styr kommunens arbete är det tydligt formulerat att vid alla placeringar av barn skall man i första hand undersöka om någon i barnets nätverk kan ta emot barnet.

Enligt SoL 6 kap 5 §:

"När ett barn placeras skall det i första hand övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående. Vad som är bäst för barnet skall dock enligt 1 kap 2 § alltid beaktas".

Det är bra för barnen att det finns släktingar och andra nära anhöriga som är villiga att ta på sig omvårdnadsansvaret. Det får dock inte innebära att noggrannheten och professionalismen i medgivandeutredningen åsidosätts utan det måste både för familjehemmet och barnets säkerhet göras en lika noggrann utredning som vid övriga placeringar. Däremot kanske metoderna måste förändras.

Barnets lagliga rätt till skydd

När barn utan vårdnadshavare kommer till Sverige finns ingen juridiskt ansvarig person för barnet tillgänglig. Föräldrarna/vårdnadshavarna är de personer som har det rättsliga ansvaret och de är försvunna, ingen vet riktigt var de finns eller om de lever. Eftersökningar görs av Migrationsverket utifrån de uppgifter som barnet och eventuella släktingar lämnar.

Någon grund för att en släkting eller annan person har rätt att bestämma om barnets angelägenheter, t ex var barnet skall bo, finns inte. Barnet befinner sig i ett rättsligt ingensmellan. Den första som därför görs när barnet söker asyl är att Migrationsverket anmäler barnets behov av god man till Överförmyndarnämnden. Gode mannen blir den person som får det juridiska helhetsansvaret för barnet. Det är gode mannen som bl.a ska ansöka om placering enligt SoL 4 kap 1 §. Om nu barnet har med sig ett dokument där det framgår att det är vårdnadshavarens önskan att barnet bor i en viss familj så är det en handling som ska beaktas. Trots detta måste ändå familjen vara godkänd av kommunen innan barnet kan placeras där. Då familjen inte anses kunna tillgodose detta barns vårdbehov, är det rimligt att god man i samarbete med Migrationsverket tar ställning till den fortsatta handläggningen. Vistelsebegreppet för barn inskrivna på Migrationsverkets grupphem och där barnet har anknytning till släktingar i viss kommun är fortfarande oklart.

Utlänningslagen, utlänningsförordningen och sekretesslagstiftningen

Utlänningslagen och utlänningsförordningen är den lagstiftning som i första hand reglerar Migrationsverkets handläggning och beslut i alla ärenden som rör det asylsökande barnet. Det kan därför vara bra att känna till vissa delar av denna lagstiftning. Utlänningslagens 1 kap 1 § 2a stycket anger att:

"Lagen skall tillämpas så, att utlänningars frihet inte begränsas mer än vad som är nödvändigt i varje enskilt fall. I fall som rör ett barn skall särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver."

I UtlL 11 kap – Vissa bestämmelser om handläggningen under rubriken "Utredning om barn mm":

1 a §: "Vid bedömning av frågor om tillstånd enligt denna lag skall det, om det inte är olämpligt klarläggas vad barn som berörs av ett beslut i ärendet har att anföra och det skall tas den hänsyn till det anförda som barnets ålder och mognad motiverar."

1 b §: "Den som är förordnad som offentligt biträde för en utlänning under 18 år som saknar vårdnadshavare här i landet är utan särskilt förordnande barnets ställföreträdare i det ärende som förordnandet avser".

Barnet har alltså förutom rätt till en god man också rätt till offentligt biträde i de frågor som berör asylprövningen.

I samband med socialtjänstens utredning om barnets situation har socialtjänsten enligt SoL 14 kap 1 § 4 st rätt att få del av uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av skydd. Detta gäller även i förhållande till Migrationsverket.

Även om det kan vara motiverat med ett visst samarbete mellan de två myndigheterna, såsom framgår av denna handbok, så föreligger det självklart sekretess mellan socialtjänsten och Migrationsverket. Enligt Sekretesslagen 7 kap 4 §:

”Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men.” I samma paragraf 3e stycket: ”Med socialtjänst jämställs ärenden om bistånd åt asylsökande och andra utlänningar, ärenden om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar,...”.

I Sekretesslagen 14 kap 1 § kan dock sekretessen upphävas i vissa fall:

”Sekretess hindrar inte att uppgift lämnas till regeringen eller riksdagen. Sekretess hindrar inte heller att uppgift lämnas till annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning.”

Socialtjänsten är i vissa fall skyldig att på begäran lämna ut uppgifter till Migrationsverket. I UtlL 11 kap 6 § under ”Skyldighet att lämna uppgifter” anges:

”Socialnämnden skall på begäran av regeringen, utlänningsnämnden, statens invandrarverk eller en polismyndighet lämna ut uppgifter om en utlännings personliga förhållanden, om uppgifterna behövs i ett ärende om uppehållstillstånd eller för verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning.”

Den möjlighet Migrationsverket har att begära uppgifter från socialtjänsten förekommer dock enligt erfarenhet mycket sällan. I samarbetet med Migrationsverket som förekommit i Rinkeby har frågan aldrig uppkommit. Migrationsverkets personal – både vid asylenheten och vid grupphemmet är medvetna om de svårigheter som skulle uppstå om de ensamkommande barnen och släktinghemmen inte skulle kunna ha förtroende för socialtjänstens handläggare. På asylenheten är man t ex medveten om att många barn bär på en falsk historia när det gäller omständigheterna kring flykten. Trots detta har det hittills inte förekommit att man begärt uppgifter från socialtjänsten för att få den ”sanna” historien. Det bästa för barnet ska komma i första rummet och om det bästa för barnet är en återförening med föräldrarna, så ska socialtjänsten verka för det även om det innebär att barnet avvisas.

Skulle socialnämnden få en begäran från Migrationsverket om att lämna uppgifter om ett enskilds barns förhållanden är det viktigt att begära ett beslut från Migrationsverket där begärda uppgifter preciseras och där lagstöd åberopas.

I UtlL 2 kap 9 § om Återkallelse av tillstånd sägs:

”Visering, uppehållstillstånd och arbetstillstånd får återkallas om utlänningen medvetet har lämnat oriktiga uppgifter som varit av betydelse för att få tillståndet eller medvetet förtvigit omständigheter av sådan betydelse.

Återkallelse får även ske om det finns andra särskilda skäl, i fråga om uppehållstillstånd dock endast om utlänningen ännu inte rest in i Sverige.

Vid bedömningen av om ett uppehållstillstånd bör återkallas för en utlännings som har rest in i Sverige skall hänsyn tas till utlänningsens anknytning till det svenska samhället och till om andra humanitära skäl talar mot att tillståndet återkallas. Därvid skall särskilt beaktas utlänningsens levnadsomständigheter och familjeförhållanden samt hur länge utlänningen har vistats i Sverige.

Om utlänningsen har vistats här mer än fyra år med uppehållstillstånd när frågan om återkallelse av uppehållstillstånd enligt denna paragraf prövas av den myndighet som först beslutar i saken, får beslut om återkallelse fattas endast om det finns synnerliga skäl”.

Huruvida denna lagparagraf använts för att återkalla tillstånd som beviljats ensamkommande barn är inte känt. Vid Migrationsverket är det dock väl känt att många ensamkommande barn har en falsk historia om omständigheterna kring sin flykt, en historia som vuxna runt barnet har uppmanat barnet att hålla sig till i alla sammanhang. Enligt de erfarenheter som finns i Rinkeby har dock detta inte lett till att barnets tillstånd återkallats i ett senare skede.

Utl 12 kap 3 § om Hemsändande för vård m.m. stadgar rätten att hemsända utlänningar som inte är flyktingar och som har tagits om hand enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen om psykiatrisk tvångsvård eller lagen om rättspsykiatrisk vård. Lagparagrafen skulle kunna tillämpas även på ensamkommande barn som inte har status som flyktingar. Det innebär att om ett barn eller ungdom vårdas enligt LVU så utgör det i sig inget hinder för avvísning. Se även 21 a § LVU.

I utlänningsförordningen 6 kap om *Underrättelseskyldighet enligt utlänningslagstiftningen* har flera myndigheter, däribland socialnämnd, skyldighet att i vissa fall underrätta polismyndigheten om att en utlänning vistas i landet utan att ha ansökt om uppehållstillstånd, såvida personen inte är undantagen från skyldigheten att ha uppehållstillstånd. Av 2§ framgår:

"Underrättelse enligt 1 § lämnas av.....

3. socialnämnd, när nämnden första gången vidtar åtgärd i ett ärende om socialtjänst som angår utlännings....

Den som lämnar underrättelse enligt första stycket bör uppmana utlännings att ta kontakt med Statens invandrarverk i fråga om uppehålls- eller arbetstillstånd.

Polismyndigheten skall med anledning av en underrättelse enligt första stycket se till att utlännings ansöker om uppehålls- eller arbetstillstånd hos Invandrarverket eller vidta de andra åtgärder som underrättelsen ger anledning till."

Det är troligtvis mycket ovanligt att socialnämnden kommer i en situation som förordningen åsyftar. En person som vistas i Sverige utan att ha ansökt om tillstånd och som har för avsikt att stanna i landet, är inte benägen att söka upp myndigheter för att begära hjälp. Det har dock förekommit att barn utan vårdnadshavare vistas i Sverige tillfälligt av andra skäl och att barnet blir kvar här när det tillfälliga uppehållstillståndet går ut. Det ligger självklart i barnets intresse att detta blir känt och att en prövning av skälen att stanna inleds. Barnet hamnar annars i en helt rättslös situation.

Inledning

Ensamkommande flyktingbarn är ett barn som kommit till Sverige utan sina vårdnadshavare. De kommer oftast från länder där det pågår/pågått krig eller förföljelse. Ibland kan det också vara fattigdom och brist på framtidsutsikter som driver familjer att söka en bättre framtid för sina barn.

Barnen/ungdomarna anländer antingen tillsammans med en anhörig eller ensamma med hjälp av smugglare. Kommunens socialtjänst har skyldighet att tillgodose dessa barns behov av stöd för en gynnsam utveckling och att ta ansvar för dem på samma sätt som för andra barn som är i behov av särskilt stöd.

Utifrån barnets perspektiv så har det blivit "övergivet/separerat" – d v s det har skilts ifrån sina föräldrar och anhöriga och allt som var känt och välbekant. Barnet har inte bett om att få komma till Sverige, tvärtom kan man utgå ifrån att barnet inte velat lämna hemlandet oavsett hur situationen där har sett ut. Vissa barn har svåra upplevelser i hemlandet bakom sig men även om barnet eller dess familj inte är att betrakta som flyktingar i enlighet med lagens definition, så har de flesta barn upplevt själva flykten som mycket traumatisk. Barnet är därför ett barn i kris som förvärras av avståndet till föräldrarna, oro för dem och många tankar om varför de har blivit bortskickade.

De riktlinjer och rutiner som finns i kommunerna avseende utredning av barnets situation och dess placering i familjehem ska tillämpas på samma sätt som vid utredning och placering av svenska barn eller barn som har sina föräldrar i landet. Riktlinjerna behöver dock utvecklas för att vara bättre anpassade för både barnen och de familjehem som ska ta emot dem för stadigvarande vård och fostran. De flesta barn bor redan innan en formell placering är gjord hos släktingar som åtagit sig att ta hand om dem. Släktingfamiljerna har ofta själva nyligen kommit till Sverige och är ej integrerade i samhället – något som är självklart när det gäller andra familjehem. Samtidigt betyder det mycket för barnet att känna den kulturella tillhörighet som en

släktingplacering innebär. Socialtjänsten måste därför utveckla stödet både till barnet och släktinghemmet för att ge barnet förutsättningar till en god utveckling.

Nedanstående riktlinjer för handläggning ska ses som en vägledning för socialsekreterare och familjevårdsinspektörer som arbetar med ensamkommande flyktingbarn och deras släktinghem/familjehem.

Riktlinjerna är formulerade utifrån ensamkommande flyktingbarns särskilda behov i den meningen att de är att betrakta som övergivna/ separerade barn och att deras föräldrar inte kan påverka deras dagliga omvårdnad.

Utformningen av informationen till, och dialogen med barnet och släktinghemmet om det svenska samhället, dess skrivna och oskrivna lagar är en viktig del i den integrationsprocess som både släktinghemmet och barnet behöver genomgå. Därför har särskilda riktlinjer formulerats avseende information, dialog och integration.

RIKTLINJER FÖR HANDLÄGGNINGEN

Förutsättningen för nedanstående ”turordning”/handläggning är att utredande socialsekreterare bedömt att barnet ej har ett omedelbart skyddsbehov och att utredning enligt SoL 11 kap 1 och 2 §§ ej behöver inledas omedelbart.

Information

Informationen utformas efter barnets och släktingfamiljens/ familjehemmets behov genom att:

- ? *vid minst två tillfällen innan utredning av familjehemmet inleds, i dialog med barnet och släktingfamiljen, informera om svensk lagstiftning avseende familjehemsvård, uppdragets karaktär och förväntningar på familjehemmet.*
- ? *auktoriserad tolk ska alltid närvara.*
- ? *utforma skriftligt informationsmaterial som släktinghemmet och barnet får översatt eller tolkat*
- ? *att fortllöpande under utredning av barn och familjehem återkomma till viktig information*

Förhandsbedömning och information om förutsättningar för ansökan om medgivande

Innan beslut är fattat om att inleda utredning med stöd av SoL 11 kap 1 § och enligt 6 kap 6§ görs en förhandsbedömning. Det har oftast hunnit hända en hel del i ärendet innan socialnämnden inkopplas. När det gäller ensamkommande flyktingbarn är det inte ovanligt att barnet redan befinner sig i släktinghemmet/ det tilltänkta familjehemmet. Det är därför viktigt vid ett första informationsmöte att klargöra både de allmänna och lagliga förutsättningarna för alla inblandade parter – barnet, släktingarna, gode mannen, kontaktpersonen vid Migrationsverket (MV) osv. Det ingår också att informera den familj som anmält intresse av att ta emot det ensamkommande barnet om vad detta innebär både juridiskt och praktiskt. Förhandsbedömningen gör det också möjligt att bedöma familjens uppenbara förutsättningar att bli familjehem och kanske undanröja en felaktig placering. I det enskilda fallet bör man naturligtvis göra en bedömning av hur mycket information familjen kan ta in. Som en hjälp kan man skriva ned den viktigaste informationen under mötet som tolken översätter och som familjen får med sig.

- ? Kontakten med släktingfamiljen och barnet inleds därför med ett informationssamtal där familjevårdsinspektören om möjligt försöker sammankalla alla parter som är berörda: släktingfamiljen, barnet, barnets utredare vid socialtjänsten, kontaktpersonen vid MV:s barnenhet och barnets gode man/förmyndare. Tolk anlitas.
- ? Familjevårdsinspektören ansvarar för att berörda myndighetspersoner innan informationssamtalet sinsemellan klargör vad mötet ska handla om.
- ? Familjehemsinspektören leder mötet.

Det första informationsmötet

- ? Familjevårdsinspektören och barnets utredande socialsekreterare informerar om sina roller och sitt ansvar.
- ? Om inte någon socialsekreterare (som ska utreda barnets situation) finns med vid detta möte informeras familjen och barnet om att barnet/ungdomen kommer att få en egen handläggare på socialtjänsten som kommer att finnas med vid eventuell placering i familjehemmet. Klargör de olika uppdrag som barnets socialsekreterare respektive familjevårdsinspektören har.
- ? Kontaktpersonen vid MV:s barnenhet ger bakgrundsinformation till övriga deltagare.
- ? Släktingfamiljen ges tillfälle att ge bakgrundsinformation.
- ? Släktingfamiljen, barnet och socialtjänsten ges tillfälle att ömsesidigt ställa frågor till varandra och övriga deltagare.
- ? Familjevårdsinspektören ger en tydlig information om vilka kriterier som gäller vid en medgivandeutredning och lämnar även skriftlig information (avser inte intervjumaterialet) om vilka frågor som kommer att behandlas i utredningen, så att familjen kan gå hem och fundera på innehållet.
- ? Familjevårdsinspektören ger en allmän bild av det uppdrag familjehemmet kan komma att få.
- ? Innan mötet avslutas överenskommer familjevårdsinspektören med familjen om tid för hembesök och informerar om att familjen vid detta tillfälle ska ge besked om de är villiga att genomföra utredningen med utgångspunkt från de kriterier som man här gått igenom. Även om familjen vill säga ja på en gång, är det viktigt att handläggaren inte går med på detta utan istället informerar om vikten av att familjen gemensamt går igenom de frågeställningar utredningen och uppdraget innehåller. Det är bra att redan vid detta första möte förmedla att uppdraget kommer att innebära förändringar i deras liv som de måste diskutera igenom själva i lugn och ro.
- ? Tillsammans med barnenhetens personal, gode mannen, släktingfamiljen och barnet diskuteras hur deras kontakt skall se ut under den närmaste framtiden.
- ? Familjevårdsinspektören ansvarar för att barnets skolgång diskuteras: om barnet redan bor hemma hos släktingarna och redan går i skolan eller ska börja där, så bör socialtjänstens handläggare bistå familjen och gode mannen med att informerar skolan om barnets situation och vilka avgöranden som väntar den närmaste framtiden.
- ? Tid bokas för nytt möte med barnenhetens personal och barnet.

Det andra informationsmötet

- ? Inom två veckor gör familjevårdsinspektören hembesök i släktingfamiljen för att följa upp frågor som familjen eller barnet har sedan förra mötet.
- ? Om familjen efter detta andra informationsmöte är villiga att bli familjehem för barnet och ställer sig bakom de villkor som gäller för en medgivandeutredning, så informeras familjen om att utredning inleds med stöd av SoL 11 kap 1, 2 §§ och 11 kap 1 § och enligt 6 kap 6 § (§§50, 50a och §§ 50, 25) .
- ? Familjevårdsinspektören samtalar med barnet och försäkrar sig om att barnet på det här stadiet fortfarande uttrycker önskan att bo hos släktingfamiljen.
- ? Familjen gör en formell ansökan om att bli familjehem för att redan från början göras delaktiga i den fortsatta processen.

Det skriftligt informationsmaterialet

Informationsmaterialet skall

- ? vara utformat så att det blir lättillgängligt
- ? kort återge paragraferna i lagstiftningen och förklara vad de innebär
- ? beskriva ärendets gång och politiska nämndens ansvar

- ? ge en kort presentation av vad som ingår i en medgivandeutredning och vad man som familjehem förbinder sig att göra
- ? beskriva vad som ingår i en utredning enligt SoL 11 kap 1 och 2 §§ (§§50, 50a)
- ? socialtjänstens förväntningar på ett familjehem
- ? socialtjänstens uppföljningsansvar av ett placerat barn

Informationsmaterialet översätts eller tolkas för släktinghemmet och barnet.

Fortlöpande information

Återkom regelbundet under utredningen av barn och familjehem till tidigare given information med målet att utveckla gemensamma referensramar.

Utredning

Det ensamkommande barnets särskilda behov sätts i fokus i allt utredande och stödjande/ behandlande arbete genom att:

- ? arbetet sker i dialog med barnet, släktinghemmet/ familjehemmet, gode mannen och, om möjligt, med barnets föräldrar
- ? riktlinjerna för barn- och ungdomsutredningar följs och anpassas för att tillgodose det ensamkommande flyktingbarnets särskilda behov som övergivet/ separerat barn avseende utbildning/skola, hälsa, identitet, familj och relationer, socialt beteende, känslor och beteende mässigt utveckling samt att klara sig själv

Utredning av barnets situation enligt SoL 11 kap 1, 2 §§

- ? Utredningen ska inledas skyndsamt och även om barnet ännu ej fått uppehållstillstånd. För att göra sig förtrogen med barnets särskilda behov är syftet med dessa möten att skapa kontakt, ta reda på barnets situation i hemlandet, före och under själva flykten och under den tid barnet vistats här i Sverige.
- ? När utredningen är slutförd ska den kunna ge svar på vilket behov av stöd barnet har.
- ? Vårdplanen/introduktionsplanen ska återge hur dessa behov ska tillgodoses, av vem, när, hur och när utvärdering av insatserna ska ske. Observera att vårdplanen/introduktionsplanen bör utformas i nära samarbete mellan utredande handläggare och familjevårdsinspektör.
- ? Gode mannen/förmyndaren (om barnets föräldrar ej finns i livet) ska företräda barnets intressen och är en viktig samarbetspart i det utredande och stödjande arbetet. Gode mannen ska också ge sitt medgivande när socialtjänsten vill ta del av sekretessbelagda handlingar från MV, t ex uppgifter ur personutredning eller psykologisk screening.
- ? För att inte utsätta barnet för upprepade frågeställningar, så är det lämpligt att utredande socialsekreterare och familjevårdsinspektör har gemensamma möten med barnet. Av utredningsplanen bör därför framgå vem som gör vad och vilka möten man har gemensamt.
- ? Handläggaren tar ställning till om någon vuxen bör vara med vid samtalet. Särskilt viktigt när det gäller små barn.
- ? Gör gärna något gemensamt med barnet: rita, göra nätverkskartor, titta på bilder från hemlandet etc. En strikt intervjuform kan hämma en öppen dialog med barnet och alltför mycket påminna om intervjuer på MV.
- ? Flykten bör beröras så handläggaren får klart för sig om den var dramatisk eller odramatisk. En bedömning får dock göras från fall till fall hur detaljerat frågan ska belysas. Barnet kanske bär på en falsk flykthistoria och ska inte pressas på att berätta den. Dessutom pågår kanske en asylutredning parallellt med socialtjänstens utredning. Syftet med att ta upp frågan om flykten är att kunna bistå barnet på bästa sätt.
- ? Vid alla möten med barnet skall handläggaren ta reda på
 - hur barnet har det *just nu* i kontakten med släktingen

- vilka tankar barnet bär på, hur han/hon mår
- hur hanterar barnet, i förekommande fall väntan på beslutet från MV
- hur hanterar barnet sin sorg och längtan efter föräldrar och syskon osv

Det är viktigt att vid upprepade tillfällen förklara för barnet att samtalet inte har med asylbedömningen att göra, utan att handläggarens uppdrag är att se till att barnet skall få det stöd det behöver för att må bra.

Det råder sekretess mellan socialtjänsten och MV. När det gäller undantag i lagen – se avsnittet om lagstiftning i början av handboken.

Utbildning/ skola

Punkter som ska belysas och som kommer att ge en bild av hur barnet fungerar:

- ? Om barnet redan bor hos släktingfamiljen när socialtjänsten informeras om det ensamkommande barnet, så kan det hända att barnet redan går i skolan på orten. I andra fall kanske barnet inte börjat trots att barnet varit asylsökanden en längre tid. I båda fallen är det viktigt att snarast ta kontakt med skolan.
- ? Skolan känner inte alltid till att barnet är ensamkommande/saknar vårdnadshavare i landet; i vissa fall asylsökande med en osäkerhet om det kommer att få stanna i Sverige. I andra fall har barnet deltagit i undervisningen en tid och det kan tänkas att både lärare och kamrater har engagerat sig i barnets situation och sätter värde på att få konkret och tydlig information om vilka beslut som ska tas om barnets framtid. För barnet innebär det också en trygghet att alla viktiga vuxna runt barnet har samma information. Det är också viktigt att barnet och släktingfamiljen får behövlig information från skolan.
- ? Om det inte är uppenbart obehövt, så är det bra om handläggarna i samråd med god man, släktingfamiljen och barnet gör ett gemensamt besök på skolan.

Punkter som kan vara lämpliga att ta upp är:

- ? Vem/vilka som är handläggare på socialtjänsten, deras roller och ansvar
- ? God man – vilken funktion han/hon fyller i barnets liv och varför det är viktigt att samråda med gode mannen inför alla viktiga beslut i barnets liv
- ? Asylansökan och hur långt den kommit
- ? Släktingfamiljen, släktförhållanden, om de har egna barn i skolan e t c
- ? Föräldrakontakten, hur den ser ut och hur den påverkar barnet
- ? Hur ska kontakten framöver se ut?

Utredningen enligt SoL 11 kap 1, 2 §§ bör också innehålla uppgifter om barnets tidigare skolgång och studievana.

- ? Hur mycket har barnet gått i skolan?
- ? Vad kan barnet?
- ? Hur var skolgången för barnet där det växte upp?
- ? Hur uppfattar barnet skolan här i Sverige?
- ? Hur går det i skolarbetet, vad är roligt/mindre roligt/svårt?
- ? Hur har barnet det med skolkamrater? Viktiga vuxna i skolan, o s v?

Hälsa

- ? Hur mår barnet? Har det några medicinska problem? Handikapp?
- ? Har barnet fått hälsoundersökning av MV? Resultat?
- ? Har psykologbedömning gjorts vid MV?
- ? Har barnet varit med om traumatiska händelser?
- ? Hur mår barnet i sin nuvarande separationskris?
- ? Andra hälsoaspekter o s v?

Identitet

- ? Barnets uppfattning om sig själv och sin förmåga?
- ? Självbild – positiv/negativ?
- ? Är barnet utsatt för mobbing?
- ? Självförtroende?
- ? Realistisk uppfattning om den egna situationen?
- ? Uppfattning om den egna familjen, dess bakgrund och kulturella tillhörighet?
- ? Religionstillhörighet?
- ? Hur ser barnet på sig själv, sin historia, sin flykt?
- ? Bryr sig vuxna tillräckligt om barnet och om det?

Familj och relationer

- ? Vilka personer ingår i barnets familj – barnets uppfattning?
- ? Var finns familjen, syskon och andra viktiga släktingar? Hur håller man kontakten?
- ? Vilken relation hade barnet till familjen/enskilda familjemedlemmar innan flykten? Nu?
- ? Vem/vilka kan barnet vända sig till idag när barnet behöver stöd, någon att prata med osv?
- ? Har barnet särskild tillit till någon person och om så?

Socialt beteende

- ? Hur levde man i det land barnet kommer ifrån?
- ? Hur lever man här?
- ? Barnets förståelse för hur barn/ungdomar lever i Sverige? Vad skulle han/hon vilja veta mer om?
- ? Självbevaringsdrift - Barnets förmåga att skydda sig självt?
- ? Förmåga att uttrycka sig språkligt och emotionellt?
- ? Barnets samspel med omgivningen och om så?
- ? Råkar barnet i svårigheter på grund av sitt beteende osv?

Känslo- och beteendemässig utveckling

- ? Fungerar barnet åldersadekvat inom olika områden?
- ? Egenskaper, temperament, anknytning, samspel.
 - När barnet vill ha hjälp/tröst?
 - Känner barnet tillit/förtroende för vuxna?
 - Kan han/hon ta emot tillgivenhet genom fysisk kontakt?
 - Är barnet krävande/otåligt mot vuxna/barn?
 - Empatisk förmåga
 - Hur visar barnet sorg, glädje, ilska och om så?
 - Förmåga att klara stressiga situationer/förändringar?
 - Förmåga till självkontroll?

Att klara sig själv

- ? Barnets levnadskunskaper ska bedömas, egenskaper som innefattar både praktiska färdigheter och en social problemlösningsförmåga hos barnet
 - Vad krävdes av barnet (ansvar) där det bodde innan flykten? Vad tilläts barnet göra?
 - Vad krävs av barnet här och vad får barnet göra?
 - Vad skulle barnet vilja lära sig – nya färdigheter?
 - Finns det situationer som barnet tycker är svåra att hantera här i det nya landet?
 - Sårbarhet hos barnet som kan inverka på förmågan att utveckla självständighet?
 - Får barnet ta alltför stort ansvar för sin ålder? Hur ser barnet på detta?

Placering

Se vid placeringen till att det ensamkommande barnet placeras i familj eller annat boende som, i samarbete med socialtjänsten, kan tillgodose barnets behov av omsorg och integrering genom att:

- ? riktlinjerna för medgivandeutredningen anpassas för att tillgodose det ensamkommande flyktingbarnets och släktinghemmets särskilda behov av information om svensk lagstiftning och riktlinjer
- ? använda särskilt framtaget intervjumaterial för medgivandeutredning av släktingfamiljer till ensamkommande flyktingbarn
- ? ta referenser
- ? med släktingfamiljen gå igenom det stöd familjen kan behöva för att ge barnet bästa möjliga vård
- ? föra särskilda samtal med släktingfamiljen om det ensamkommande flyktingbarnets behov av särskilt stöd avseende asylprocessen, daglig omvårdnad och omsorg, skola och utbildning, socialt nätverk, kultur- och religiös tillhörighet, normer och värderingar, längtan efter föräldrarna samt barnets särskilda behov.
- ? utifrån barnets behov fullfölja placeringen och i samarbete med släktinghemmet och barnet samtala om hur familjen kan möta barnets behov och lägga grunden till ett gott samarbetsklimat.

Utredning enligt SoL 11 kap 1§ och 6 kap 6 §

Utredningen inleds efter det att familjen lämnat en skriftlig ansökan om begäran om medgivande. Se ovan.

Har man inlett utredning kan barnet placeras tillfälligt i släktingfamiljen under fortsatt utredning, om det skulle vara det bästa för barnet. Det är en överenskommelse som görs mellan familjevården, socialsekreteraren, gode mannen och MV:s barnenhet.

- ? Familjevårdsinspektör och helst även utredande socialsekreterare gör hembesök hos släktingfamiljen.

Syftet med mötet är att få klart för sig huruvida familjen är villig att delta i utredningen utifrån de villkor man ställt upp och som ansvarig handläggare att få svar på de frågeställningar som gör att man anser sig kunna gå vidare i utredningen.

- ? Samtalet inleds med uppföljning av familjens och socialtjänstens frågor och funderingar efter förra besöket. Om det finns oklarheter om socialtjänstens roll i relation till MV:s roll, är det viktigt att ånyo ge information om de olika ansvarsområdena.
- ? Handläggaren informerar sig också om hur kontakten sett ut med barnet, och om det finns funderingar och frågor omkring barnets asylansökan etc.
- ? Handläggaren ger information om vad man skall prata om vid detta möte och informerar om att en utredning nu formellt inleds.

Punkter som man bör gå igenom:

- ? Har familjen funderingar om vad utredningen innebär?
- ? Genomgång och frågor om varför just de fått uppdraget att ta hand om släktingbarnet. Hur släktingskapet ser ut, hur väl de känner barnet. När kom de överens med föräldrarna eller andra släktingar om att ta hand om barnet? Visste de då att i Sverige är detta reglerat mycket noggrant och att myndigheten har det övergripande ansvaret att säga ja eller nej till en placering? Om inte – innebär det andra funderingar när de nu vet vad som gäller? Hur ser man på de krav som socialtjänsten ställer?

Ett av skälen till denna noggranna genomgång är att många släktingfamiljer sett det som sin ”plikt” att ta hand om barnet, det kan vara ”omöjligt” för släktingarna att säga nej till föräldrarna. Ett väl genomfört samtal kan hjälpa familjen att lösa dem från sitt uppdrag och ett beslut från myndigheten att släktingfamiljen inte kan godkännas som familjehem för barnet kan dels

förebygga framtida "sammanbrott" i placeringen, dels förflytta skuldbördan av beslutet från släktingfamiljen till myndigheten. Familjen kan och bör i de flesta fall ändå kvarstå som viktiga personer för barnet.

- ? Information om vad det innebär utifrån svenskt perspektiv att vara familjehem, hur vi ser på det, historik, vilket ansvar myndigheten har, vad vi kräver av familjehemmet, ekonomisk ersättning etc.
- ? Informera oss om basfakta. Hur länge har familjen bott här? Plats för barnet i lägenheten? Är det deras egen lägenhet? Försörjning? Nätverk? Frågor om de egna barnen: dagis, skola etc?
- ? Få namn och telefonnummer till referenspersoner. Är familjen aktuell för ekonomiskt bistånd, ber man om handläggarens namn och meddelar att man kommer att kontakta vederbörande.
- ? Informera om att man kommer att ta upplysningar i polis- och socialregister och förklara varför.

Boka tid för nästa möte. Är man som handläggare klar över att man vill gå vidare i utredningen kan man också förmedla detta nu och boka in fler tider för möten utifrån de givna förutsättningar som utredningen innebär. I annat fall förmedlar man vad man först måste diskutera och vara överens med familjen om innan man går vidare.

Utredningen fortsätter...

Medgivandeutredning¹

Intervju med familjehemsföräldrarna var för sig

Det intervjumaterial som är framarbetat för släktingfamiljer till ensamkommande barn bygger på frågor som ger en bild av familjens bakgrund, erfarenheter av egen flykt och traumatiska upplevelser. Hur stor möjlighet har de haft att informera sig om samhället, vad vet de om svenskt synsätt vad gäller skola, barnuppfostran etc? Vilket stöd har de i sitt nätverk? Det är viktiga frågor då familjen skall ta ansvar för omvårdnad och uppfostran av ett barn i ett land som de själva har flytt till.

När man intervjuar ska man se till att ta god tid på sig och ge utrymme för följdfrågor. Det är bra om man tillsammans med den som man skall intervjua kommer överens om var man kan sitta så att personen får vara ifred från telefon, barn eller annat som kan störa intervjun.

Ge den intervjuade tid för eftertanke, om det behövs ta korta pauser.

Frågorna som alla är av privat kraktär kräver lyhördhet från den som ställer dem.

- ? Av pedagogiska skäl görs intervjun i början av utredningsförfarandet. Svaren på intervjun ger information om vad som är viktigt i diskussionen om uppdraget.
- ? Handläggaren informerar därför familjen om att frågorna i intervjun tar upp alla de viktiga ämnen som familjehemmet och handläggare måste diskutera öppet för att familjen ska kunna få den hjälp de behöver och för att kunna ta sig an uppdraget som fostrare.
- ? Familjen informeras om att alla som tar emot barn i sitt hem går igenom en intervju. Det här intervjumaterialet är till för släktingfamiljer.
- ? Eftersom frågorna är ingående så är det viktigt att ge individen information om att de själva bestämmer hur mycket eller hur lite de vill svara på varje fråga.
- ? Informera familjen om att handläggaren går igenom intervjun med handledare eller arbetsledare på arbetsplatsen.
- ? Handläggaren informerar om att intervjumaterialet så småningom kommer att förstöras och att den text som blir kvar är medgivandeutredningen och de journalanteckningar som görs.

¹ Medgivandeutredningen följer Kälvestens intervjumaterial men har anpassats till att bättre spegla släktingfamiljernas situation. Modellen har utprovats vid Rinkeby stadsdelsförvaltning och materialet har utformats i samarbete med den psykolog vid Socialtjänstförvaltningen i Stockholm som har i uppdrag att tolka genomförda intervjuer.

Medgivandeutredningen kommer familjen att gå igenom tillsammans med handläggaren och godkänna innan den förs vidare. De journalanteckningar som förs har familjen rätt att läsa.

För att bygga upp ett förtroende måste man vara mycket tydlig med den lagstiftning som styr handläggningen, men också för att familjehemsföräldrar med uppväxt i annat land sannolikt inte känner till sina rättigheter och skyldigheter.

Referenser

Syftet med att ta referenser är att få en bild av familjen och deras förmåga sett av andra personer än utredarna. Har man bott kort tid i ett land så kan det av naturliga skäl saknas personer som familjen kan lämna som referenter. Om det finns personer att referera till så skall man informera familjen om de frågor man vill ha svar på och vilka referenter man vill ha kontakt med. Om man anser att det blir bättre för utredningen kan man föreslå att man träffas tillsammans med referenterna.

Exempel på frågor att ställa till referenterna:

- ? Släktingföräldrarnas förmåga till omsorg och fostran av barnet ifråga (barnets ålder är en viktig faktor vid den frågan).
- ? Familjens starka och svaga sidor.
- ? Om familjen är aktuell för ekonomiskt bistånd/försörjningsbidrag, så är det självklart att kontakta ansvarig handläggare eftersom denne med stor sannolikhet har gjort en utredning utifrån familjens behov av ekonomisk hjälp. Handläggaren informerar sig om utredning och bedömning. Om man anser att det blir bättre för utredningen kan man också här träffas tillsammans med handläggaren och familjen.

Den information som man får skriftligen från social- och polisregistren läser man upp för och går igenom med släktingföräldrarna.

Genomgång av det stöd familjen kan behöva för att ge barnet bästa möjliga vård

Genomgång av intervjun

Syftet med mötet är att gå igenom de reaktioner som intervjun eventuellt har väckt. Ge feedback på svaren, en analys och sammanfattning. Konkretisera de delar som behöver diskuteras vidare utifrån det barn som ska placeras i hemmet. Det är här man börjar dialogen om det stöd och den handledning som familjen behöver.

Även vid detta möte följer man upp hur kontakten sett ut med barnet. Om det finns oro eller funderingar kring asylansökan, hur barnet mår etc. Det är viktigt att igen göra klart för sig om familjen vet vilken roll socialtjänsten har i relation till MV. Punkter att ta upp:

- ? Informera om innehållet i dagens möte. Handläggaren gör en bedömning om man vill börja med genomgången av intervjun eller gå in på frågor som väckts hos familjehemmet eller hos handläggaren.
- ? Familjens tankar efter intervjun; om frågorna och intervjun som sådan satt igång några särskilda funderingar.
- ? Gå igenom de tankar som handläggaren fått. Diskutera det i relation till släktingbarnet och det kommande uppdraget som fostrare.
- ? Familjevårdsinspektören gör en individuell bedömning av hur många gånger eller hur mycket tid man behöver för att diskutera detta.

Genomgång av tagna referenser

Vid återföring till familjen är det viktigt att göra det i en dialog för att höra om de känner igen sig eller om de blir förvånade etc. Dialogen skapar trygghet och intentionen måste hela tiden vara att utveckla ett samarbete för barnets bästa.

Genomgång av det ensamkommande flyktingbarnets behov av särskilt stöd

Syftet med mötet är att konkretisera de behov som det enskilda barnet har och det uppdrag som socialtjänsten ger familjen. Här kommer man att ta upp allt från det allmängiltiga uppdrag ett familjehem har, till det specifika uppdraget utifrån det placerade barnets behov.

Asylprocessen

- ? Även vid detta möte följer man upp hur släktingfamiljens kontakt med barnet sett ut, funderingar som man har om asylprocessen, informerar sig om de förstått de olika roller kommunen och MV har etc.

Daglig omvårdnad och omsorg

- ? Mat, kläder, fysisk omvårdnad, husrum, egen vrå, fritid, intellektuell och känslomässig stimulans. Hur ska barnet inlemmas i familjen? Finns känslomässig beredskap att inlemma och ta hand om barnet? Hur ser de egna barnen på att ta emot släktingbarnet?

Skola och utbildning

- ? Hur ser familjen på skolgång/utbildning? På vilket sätt kan de stötta barnet i skolan?

Socialt nätverk, släkt, grannar, vänner

- ? Vilket umgänge har familjen? Har barnet andra släktingar i Sverige? Hur kan familjen stödja kontakten med dessa och andra personer i barnets nätverk?

Kulturtillhörighet och religiös tillhörighet

- ? Vilken religiös/kulturell tillhörighet har släktingfamiljen? Vilken religiös/kulturell tillhörighet har barnet/barnets föräldrar?

Normer och värderingar

- ? Det är viktigt att föra samtal om familjens inställning till frågan om integrering i samhället – både när det gäller de vuxna i familjen, de egna barnen och det barn som ska placeras i familjen.
- ? Det kan vara bra att ha konkreta frågor att diskutera när det gäller deras uppdrag och ansvar för barnet. Om familjen har egna barn och i den ålder som det placerade barnet, så är det enklare att utgå från deras bemötande av de egna barnen. En annan framkomlig väg är att ge exempel på situationer/konflikter som kan uppstå i alla familjer och låta familjen resonera om hur de hanterar en sådan situation. Det finns då möjlighet att få inblick i hur olika kulturer löser olika problem. Handläggaren får också möjlighet att ge en bild av hur man i den svenska kulturen kan tänkas lösa vissa problem. Här har man verkligen möjlighet att lära av varandra. Självklart ska man dock inte göra avkall på svensk rättstillämpning. Familjen har också möjlighet att fråga kring ”svenska normer” – d v s normer som de uppfattat finns i det svenska samhället

Längtan, kontakt och återförening med föräldrarna

- ? De ensamkommande flyktingbarnen har alla en stor sorg och längtan efter sina föräldrar, som de många gånger abrupt blivit separerade ifrån. Det är därför viktigt att diskutera på vilket sätt familjen kan bemöta barnet i deras längtan och sorg. Det är inte heller helt ovanligt att vuxna tror att det bästa är att inte prata om föräldrarna och barnets känslor. De tror att barnet därigenom har lättare för att ”glömma” det svåra. Som handläggare kan man förtydliga med generella exempel på vilka konflikter som senare kan uppstå om barnet inte känner att det är tillåtet att prata om dessa känsliga frågor.
- ? Om det bedöms lämpligt kan det istället vara personal vid BUP, Rädda barnen o s v som samtalat med barnet.
- ? Det kan här också vara lämpligt att ta upp frågan om att handläggaren i fortsättningen även kommer att ha enskilda samtal med barnet.

- ? Släktingfamiljen måste också tillsammans med socialtjänsten aktivt verka för en anknytning till och ev återförening med föräldrarna

Barnets särskilda behov

- ? Gå igenom med familjen vilket stöd barnet behöver – t ex om barnet har behov av särskilt stöd i skolan, handikappstöd, terapeutiskt stöd osv. Det kan tänkas att barnet behöver experthjälp på något område och hur detta stöd ska utformas bör tas upp så snart som möjligt.

Utifrån barnets behov fullfölja placeringen

Möten tillsammans med barnet och familjehemmet

Syftet med dessa möten är att få möjlighet att gemensamt diskutera den framtida vården och göra parterna bekanta med varandra.

Det kan vara lämpligt att utredande socialsekreterare och familjevårdsinspektören gemensamt kommer överens om vilka möten med barn och familjehem man bör göra tillsammans. Det underlättar för både barnet och familjen om frågorna diskuteras i ett sammanhang och inte vid flera olika tillfällen. Utredande socialsekreterare är ansvarig för vårdplanen och detta gör det lättare att formulera en vårdplan/introduktionsplan där parterna kan enas om vad som behöver följas upp. (Mer om utredande socialsekreterares roll under rubriken ”Utredning enligt SoL 11 kap 2 §”). Möten tillsammans med barnet och släktingfamiljen utgår från barnets ålder och mognad. Om barnet är äldre så blir det lättare ett ömsesidigt samtal. Om det är ett yngre barn kan ett sätt vara att på ett allmänt plan beskriva vilka funderingar man kan ha som barn i en situation som denna. På så sätt markerar man både för barnet och släktingfamiljen att det är tillåtet att uttrycka sina tankar och även att ställa frågor. Det är viktigt att som ansvarig handläggare hålla i samtalet och styra innehållet.

Asylansökan

- Uppföljning av barnets, släktingfamiljens funderingar kring asylprocessen
- Finns ny information från MV?

Skolan

- I förekommande fall – hur tycker barnet att det går i den svenska skolan?
- Familjehemmets ansvar i kontakterna med skolan? Barnets ev behov av särskilda insatser i skolan?

Fritidsaktiviteter

- Har barnet särskilda intressen som bör stödjas?

Ansvar i hemmet

- Diskutera utifrån barnets ålder vilket ansvar barnet ska ha i familjen. Vilket ansvar har övriga barn i familjen? Hur mycket pengar ska barnet få disponera för egen del etc? Diskutera samhällets normer i dessa frågor.

Normer

- Det är viktigt att redan nu ha en dialog med familjen om normer i familjen och samhället, de normer barn och vuxna uppfattar finns i det svenska samhället och som berör barns rättigheter och skyldigheter, föräldrars rättigheter och skyldigheter. Det finns ofta stor osäkerhet kring företeelser i samhället, svenska normer och koder som kan uppfattas olika. Det kan också finnas lagar och regler i vårt samhälle som de vuxna kan ha svårt att ta till sig.

Kontakten med föräldrar

- Förutom barnets längtan och sorg finns det anledning att på ett generellt plan beröra barnets berättelse om bakgrund till att det kommit hit ensam. Om det finns anledning att tro att barnet blivit tillsagd av vuxna att berätta en osann historia och sedan hålla fast vid den, så är

det viktigt att förmedla svårigheten för barnet och familjen att leva på en lögn. Det innebär också svårigheter för socialtjänsten att ha en öppen dialog med familjehemmet och barnet om de hela tiden måste ”vakta sin tunga”. Vår främsta uppgift är att hjälpa barnet och familjen att hantera detta, inte att värdera det de förtiger. Sådana här påståenden kan vara viktiga att uttrycka i rummet när båda parter hör på. Man skall då komma ihåg att de är påståenden och inte frågor. Vill familjen kommentera något skall det vara av egen vilja.

Det kan vara lämpligt att orientera sig i hur mycket barnet och släktingfamiljen har träffats i hemlandet, hur väl familjen känner föräldrarna och hur deras situation sett ut. Det kan finnas situationer och händelser som släktingfamiljen kan berätta för barnet och som främjar närheten till släktingen men också närheten till föräldrarna.

Hälsofrågor

Familjehemmets skyldighet att bevaka hälsokontroller och specialistbehandlingar.

Samarbete

Familjehemmets skyldighet att samarbeta med gode mannen och socialtjänsten kring planeringen av barnets vård.

- ? Understödja att barnet har regelbundna enskilda samtal med familjevårdsinspektören

Om barnet inte placeras i släktinghemmet

- ? Oavsett placeringsform kvarstår barnets/ungdomens behov av kontakt med sitt ursprung både avseende släktingar i Sverige och familj i hemlandet. Det är därför viktigt att i den fortsatta planeringen även involvera dessa och understryka vikten av en fortsatt kontakt.

Integration

Arbeta för att underlätta barnets integrering i det svenska samhället genom att:

- ? i vårdplanen som också utgör introduktionsplan ta särskild hänsyn till barnets behov av introduktion på olika områden
- ? i samband med formulering av uppdrag och avtal ge tydlig information
- ? uppmuntra och stödja släktingfamiljen att ta del av gruppinformation (utbildning för familjehem) minst 1 ggr/år samt i övrigt ta del av samhällets stöd för familjehem vårdnads-
hoppas
- ? uppmuntra och stödja släktingfamiljerna i att bilda nätverk

Vårdplan/ introduktionsplan

I enlighet med statens integrationspolitiska mål bör varje kommun utifrån målen för introduktionen² göra egna uppföljningar och utvärderingar. I vårdplanen/ introduktionsplanen skall: den enskildes utbildning och yrkeskompetens värderas.

- invandrare i arbetsför ålder, utan utbildning motsvarande svensk grundskola, ha påbörjat kompletterande utbildning/sysselsättning utifrån sina individuella förutsättningar.
- ungdomar som fyllt 16 men inte 20 år delta i och kunna tillgodogöra sig svensk gymnasieutbildning.
- förskolebarn och skolbarn delta i och kunna tillgodogöra sig förskole- och skolverksamhet. föräldrarna ha en etablerad kontakt med förskolan/skolan.
- ensamkommande barns särskilda behov vara tillgodosedda.
- funktionshindrades särskilda behov beaktas så att de kan tillgodogöra sig samhällets service och vara delaktiga utifrån sina förutsättningar.

² Ur revidering av måldokument från Integrationsverket maj 1999.

- ? Den socialsekreterare som genomfört utredning med stöd av SoL 11 kap 1 o 2 §§ om barnets situation och behov och den familjevårdsinspektör som genomfört medgivandeutredning med stöd av SoL 11 kap 1 § och enligt 6 kap 6 § bör kontinuerligt stämna av arbetet med varandra. Senast när utredningarna är genomförda bör handläggarna gå igenom vilka behov barnet har och hur man bedömt att barnets behov bäst kan tillgodoses och av vem. Därvid bör man särskilt tänka på barnets behov av integrering i det svenska samhället. Frågan om barnets kontakt/återförening med föräldrarna och hur man konkret ska följa upp detta bör också finnas med.

Eftersom separationen från föräldrarna och andra närstående ständigt finns i barnets tankar, så är det ytterst viktigt att med barnet enskilt och med andra berörda diskutera hur kontakten med föräldrarna ska upprätthållas eller hur efterforskning ska ske. Syftet är att barnet ska kunna bibehålla en anknytning och om möjligt återförenas med föräldrarna. Utifrån detta formuleras en vårdplan/introduktionsplan.

Introduktionsdelen

- Introduktionsdelen ska komplettera vårdplanen och ta sikte på de särskilda områden som är viktiga att uppmärksamma när det gäller barn som växt upp i annan kultur än den svenska
 - Förstå och få större trygghet i att handskas med påfrestningar, rollförväntningar samt förhålla sig till den nya omgivningen på ett konstruktivt sätt, samt få möjlighet att upprätthålla och bearbeta sin historia.
 - Utforma en plan för barnet att genom efterforskning få kontakt med sina föräldrar och andra närstående
 - Bygga upp ett socialt nätverk bestående av vuxna och jämnåriga, såväl i den egna etniska gruppen som i det svenska samhället i stort.
 - Ha en meningsfull fritid och utveckla olika intresseområden.
 - Komma igång med studier och/eller få stöd i påbörjade studier.
 - Känna till samhället, med dess rättigheter och skyldigheter, samt lära sig hur man söker efter kunskap inom olika områden
- ? Utredande socialsekreterare går igenom vårdplan/introduktionsplan med barnet och gode mannen. Det kan vara värdefullt om också den familjevårdsinspektör som gjort medgivandeutredningen är med vid mötet.
- ? Familjevårdsinspektören går igenom medgivandeutredningen med släktingfamiljen och bokar in hembesök sedan stadsdelsnämnden beslutat(eller länsrätten vid LVU) om placering. Vid det mötet ska avtal med släktingfamiljen skrivas.

Formulering av uppdrag/avtal samt uppföljning

Vårdplanen/introduktionsplanen där barnets särskilda behov uttrycks, utgör grunden för det uppdrag som familjehemmet får. Ett avtal upprättas mellan stadsdelsnämnden och familjehemmet om de villkor som ska gälla för uppdraget.

Av avtalet ska framgå konkret vad 1) släktingföräldrarna ansvarar för när det gäller vården och omsorgen om barnet, kontakter med gode mannen, socialtjänsten och andra myndigheter som t ex förskola och skola 2) samt vilket stöd familjehemmet ska erhålla från familjevårdsinspektören avseende barnets omsorg, uppföljning av insatser och handledning till släktinghemmet 3) vilken ekonomisk ersättning som ska utgå.

Vid mötet redogörs för den ekonomiska ersättning som familjehemmet erhåller. Enligt Stockholms stads riktlinjer bör endast omkostnadsersättning utgå till släktingfamiljer.

Vissa omständigheter kan innebära att även släktingfamiljen ska få arvode. Det ska då finnas tydligt angivna skäl till varför arvode ska utgå.

Principen för omkostnadsersättning till ensamkommande flyktbarn är att de får samma omkostnader som svenska placerade barn. Precis som vid andra placeringar skall dock hänsyn tas till hur mycket pengar som avsätts för familjens övriga barn. Framför allt bör inte det placerade barnet disponera pengarna själv om de andra barnen inte får den möjligheten. Det är därför viktigt med ekonomisk rådgivning både för barnet/ungdomen och för familjen. Det är inte

ovanligt att äldre ungdomar får disponera en stor del av omkostnadsersättningen. Detta måste stå i proportion till vad pengarna ska användas till och hur det ser ut för de andra barnen i familjen.

Punkter att ta upp:

- Omkostnadsersättningen – vad den består av och vad som ingår
- Tilläggskostnader utifrån barnets behov
- Extra utrustning, hur ansökan går till och vilka kriterier som gäller
- Information om deklaration etc
- Ekonomisk rådgivning - vad som är lämpligt att barnet själv disponerar, hur mycket pengar som ska gå åt till kläder, nöjen etc. Skulle familjen ha stora svårigheter att hantera sin ekonomi kan handläggaren för ekonomiskt bistånd ta på sig ansvaret för ekonomisk rådgivning (d v s om familjen är aktuell för ekonomiskt bistånd)
- Överenskommelse, avtal och uppföljning av avtalet vad gäller uppdrag och ersättning.

Uppmuntra och stödja släktingfamiljen att ta del av samhällets stöd

- ? Släktingfamiljen informeras om vikten av att träffa andra familjehem/släktingfamiljer och utbyta erfarenheter samt ta del av den information/utbildning som förvaltningen anordnar minst en gång per år.
- ? Informera om de intresseföreningar som finns för familjehem och uppmuntra att släktingfamiljen går med i någon av föreningarna och i övrigt tar del av information från dem.
- ? Som handläggare bör man vara medveten om att "information" ofta kan innebära motiverande samtal med släktingfamiljen – särskilt om familjen har bott kort tid i Sverige. För en familj som saknar referenser till "svenskt arbetssätt" vad gäller familjehemsvård räcker inte en skriftlig inbjudan eller en uppmaning att familjen själv ska undersöka vilket stöd den kan få inom olika organisationer. Det är därför handläggarens uppgift att finna sätt att motivera familjen till att söka nya kunskaper.
- ? Det är viktigt utifrån barnets behov av integrering att även släktingfamiljen orienterar sig mot det svenska samhället på olika sätt.

Uppmuntra och stödja släktingfamiljerna i att bilda nätverk

- ? Familjen informeras om det nätverk som i förekommande fall finns för släktingfamiljer som tagit emot ensamkommande flyktingbarn och tillfrågas om de vill kallas till nätverkets träffar.